

Escrit al 2011 y publicat en El Blog de Marià Moreno al maig de 2013

Titularitat Pública, Gestió Social i Nous Horitzons

Sense la generació de nous horitzons no es construeixen noves realitats, sense la identificació de nous elements claus els problemes es queden ancorats en el moment present. Si el futur no és més que una reiteració del passat, serà només el mateix passat allò que viurem, i si el passat ens ha dut a un present que no ens agrada, és a aquest mateix lloc on es portarà el pretès futur, que llavors no ho serà pas, sinó una fútil repetició del que ja sabem que no és bo per nosaltres.

Sense un nou llenguatge que ens permeti parlar d'una nova realitat, aquesta realitat no arribarà mai. Els nostres límits són els límits del nostre llenguatge, per nosaltres no existeix allò del que no podem parlar pel simple fet que ignorem les paraules que el defineixen. Cal, llavors, per canviar la realitat, que ens dotem de les paraules i de les seves definicions, que realment empenyen vers una realitat millor capaç de superar el present.

El vell llenguatge de la Titularitat Pública

Les persones del nostre país han expressat, tantes vegades com ha calgut, el seu desig que determinades qüestions siguin “cosa de tots”. Això defineix amb claredat que serveis com l'ensenyament o la sanitat han de ser públics, ha de ser l'Estat qui intervingui garantint la seva universalitat. Sanitat i ensenyament són per nosaltres bens públics que han de restar a l'abast de tothom, de manera neta i clara.

La intervenció de l'Estat no ha de ser merament reguladora sinó que ha d'anar molt més enllà fins arribar a ser depositari de la “titularitat”. És, llavors, l'Estat, en qualsevol de les seves formes, qui s'encarrega directament que el servei sigui prestat, qui assegura que el mandat de les persones es dugui a terme. L'Estat, així, ha assumit sovint que les persones que s'encarreguen de prestar aquests serveis siguin empleades seves, “funcionaries”, i que els medis per prestar-los també siguin seus. Una forma molt comú de gestionar els serveis, com tots coneguem, és que l'Estat ho faci tot amb persones i mitjans propis. Sí, l'Estat fa, i ho fa ben directament.

La intenció positiva que l'Estat ho faci tot sembla prou clara, si el mandat és que tothom rebi determinats serveis, la intervenció de l'Estat assegura l'absència de lucre i el interès col·lectiu, allò que és desitjat per tothom i per a tothom i que és pagat via impostos també per tothom, no pot enriquir ningú, o com a mínim, no hauria d'enriquir a ningú.

La marea creixent i constant de demandes de prestació de serveis feta a l'Estat, ha fet, però, que la realització directa per part de l'Estat sigui només una de les fórmules possibles, atès que apareixen d'altres que en general reben l'apel·latiu de mixtes, on es

combina la titularitat de l'Estat amb la intervenció d'empreses i entitats, que no només presten el servei a les persones sinó que també poden arribar a aportar la propietat dels mitjans (edificis, instal·lacions).

El llenguatge de la titularitat pública es dota, llavors, de l'expressió "col·laboració pública - privada", per tal de indicar que determinades demandes estan sent cobertes, amb múltiples variants, per empreses i entitats privades. La idea central és que l'Estat reté la responsabilitat de satisfer la demanda social i agents privats l'executen.

La Gestió Social, un llenguatge de transició

Centrant-nos en l'àmbit de la sanitat, si la demanda és de tothom per a tothom i fins i tot el desig fora que l'Estat realment s'ocupés de tot, cal immediatament interrogar-nos respecte a com cal que això sigui gestionat, materialitzat, dut a les persones. Aquesta pregunta és encara més pertinent quan és el propi Estat qui diu que no podrà seguir ocupant-se de tot, que això resulta prou ineficient.

La intenció positiva, ara, resta prou clara, l'Estat és portador, per la seva pròpia naturalesa, d'un model de gestió que, sens dubte, podem qualificar com social. Nascut de la voluntat comuna i satisfet amb la mateixa vocació, tant individualitzat i concret com calgui però sempre comú, fruit de l'esforç i la voluntat de tothom. Que una persona amb recursos migrats rebí una assistència que sí implica molts recursos és fruit de l'acord de tota la societat que diu que sí, que cal esmerçar els recursos que calguin en cada persona, sense cap discriminació, naturalment caldrà fer-lo de la forma més eficient possible, però la qüestió bàsica no canvia, si de cas es reforça. La nostra societat ha fornit un patrimoni comú, la sanitat universal i vol preservar-ho.

Quelcom que neix d'una forma tan clarament col·lectiva i que tan clarament ha de ser viscut col·lectivament, ha de rebre per força l'apel·latiu de social. No és possible dissociar el fons de la forma. La sanitat pública en el fons i en la forma ha de ser social.

Sorgeix llavors un llenguatge que considerem de transició. Un llenguatge que es centra, no tant en el servei, sinó en les qualitats de qui ha de prestar-ho, qualitats que han de indicar que l'Estat ha d'encarregar la gestió a qui pugui rebre el qualificatiu de social. Aquest llenguatge proposa la superació del mer apel·latiu "privat". Cal que la organització prestadora pugui ser reconeguda com social. És un pas endavant, sens dubte.

L'expressió social per a una organització ha trobat un punt clau en l'absència de lucre individual. Això és, una empresa serà social perquè no enriquirà a ningú. Nombroses entitats compleixen aquest requeriment (fundacions, associacions i altres) i també el compleix una forma de cooperativisme, el cooperativisme d'iniciativa social. Una forma particularment eficient ja que és capaç d'articular un desplegament empresarial amb una clara vocació social.

De la potència d'aquest llenguatge de transició parla clarament el fet que si observem a les cooperatives de iniciativa social, trobem que, dins l'atenció a les persones, han estat capaces d'actuar de forma transversal i diversificada, com demostren algunes dades:

- ✓ Més de 60 escoles bressol gestionades per cooperatives repartides per tot el territori català. Les cooperatives són el primer agent català en gestió d'escoles bressol municipals.
- ✓ Gairebé el 25% dels Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) de Catalunya són gestionats per cooperatives.
- ✓ Existeixen una vintena de Centres Especials de Treball (persones amb discapacitat) amb fórmula cooperativa.
- ✓ La majoria de les empreses que treballen l'atenció domiciliària des de l'àmbit "sense afany de lucre" són cooperatives.
- ✓ El cooperativisme és referent en serveis d'atenció a la infància i la adolescència.

Malgrat aquesta realitat, hem definit al llenguatge vinculat a la Gestió Social com un "llenguatge de transició". Pensem que cal aprofundir en la recerca de la nova realitat que cal crear.

Vers nous horitzons, la necessitat d'un nou llenguatge.

Considerem honestament que excedeix les nostres possibilitats la generació concreta del nou llenguatge necessari, però si creiem que ens és possible aportar alguns elements que un pensament coral, si així ho desitja, serà capaç de materialitzar. Ens permetem definir tres qüestions que podríem permetre'ns acostar-nos a la fita senyalada.

Esforç i Voluntat Comuna

És un fet que el sistema recaptatori de impostos allunya a les persones del seu destí final. Sens dubte, es pot donar en elles una certa consciència que moltes de les coses que les envolten són "pagades" per elles mateixes. Algunes són absolutament materials, però l'atenció a les persones, en 360º graus i en primer terme en la sanitat, neix exclusivament d'un esforç, d'una voluntat social que diu que ha de ser així. Són ben conegudes altres concepcions on se li nega a l'atenció a la persona la consideració de patrimoni comú, i on per tant la persona que la desitja, pràcticament a qualsevol nivell, ha de pagar-la amb els seus recursos.

Cal aprofundir per tant en què significa realment aquest esforç i aquesta voluntat comú. Quan una comunitat, com la nostra, assenyalava de manera decidida que vol quelcom i ho

fa tenint alternatives per fer-lo d'altre manera, i a més coneix les implicacions de la seva decisió i les assumeix, considerem que està generant un mandat d'una gran profunditat. La tria per una sanitat pública i universal és justament això, una tria, que implica un gran esforç des d'una voluntat comuna. Rest a prou clar que tothom que intervingui en la seva gestió ha d'estar dotat de la idea de comunitat. Han de ser agents que, en la seva pròpia naturalesa, ho expressin ben palesament.

Guany Col·lectiu

Té sentit que algú, en concret, s'enriqueixi amb allò que és, abans que res, un patrimoni col·lectiu generat des de l'esforç i la voluntat comuna? Considerem que té poc sentit, i si aterrem això en la prestació directa de serveis d'atenció a les persones, encara en té menys.

L'excedent, el benefici o el guany que pugui generar la intervenció d'una organització, no pot perdre la consideració de patrimoni col·lectiu de la que es deriva. La generació de qualsevol guany només pot ser entesa en termes de retorn a allò que s'està fent. Cal aprofundir en la idea de que significa per a una empresa el concepte de guany col·lectiu perquè aquest ha de ser l'únic guany admissible.

Cohesió social

La component econòmica d'allò que estem descrivint és òbvia, considerant novament de manera exclusiva a la sanitat pública, és ben conegut que ella mobilitza una més que important desplegament de recursos. Les preguntes ara són: En darrera instància, i en tant que activitat econòmica, la enorme despesa sanitària, a quina finalitat ha de servir? És possible imaginar que pot servir per quelcom més?

Considerem, radicalment, que sí i per això novament ens legitima la magnitud del cabdal de recursos adreçats a la sanitat pública. Cal demanar que els agents que vulguin intervenir demostrin que la perspectiva econòmica de la relació serveix directament per generar una més gran cohesió social en els territoris que intervenen, que no es produeix cap exportació i que el territori del que emana l'esforç i la voluntat és el beneficiari central de tot plegat, del servei i de tot allò que es deriva. Cal que aquests agents demostrin que la perspectiva econòmica també acull i recull la generació de una societat més cohesionada.

En la línia de sortida

Hem fet reiterades al·lusions a cooperatives, i les hem fetes perquè malgrat que naturalment altres organitzacions i entitats poden ser capaces de recollir allò que hem intentat expressar, pensen que és el cooperativisme de iniciativa social qui es troba situat en la millor posició per anar obertament a la recerca dels nous horitzons, a la

construcció de noves realitats, a la generació, en definitiva, d'un nou llenguatge que eixampli els nostres límits.

Marià Moreno
Soci Gerent
Integral